

Bilaga 15:10 till kommunstyrelsens protokoll den 27 augusti 2003, § 20

Tillhör ärende 20

PM: ”Skollag för kvalitet och likvärdighet” (SOU 2002:121)

KS 2003-08-27

Ann-Katrin Åslund (fp)
Madeleine Sjöstedt (fp)

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen föreslås besluta

1. att avslå förvaltningens förslag till beslut
2. att utbildningsnämnden överlämnar följande yttrande till kommunstyrelsen som svar på remissen:

Regeringen tillsatte 1999 en parlamentariska med syftet att föreslå hur skollagen skulle kunna ”moderniseras genom att förenklas och förtydligas samt bättre anpassas till ett målstyrt skolväsende och till den ansvarsfördelning som råder mellan stat och kommun”. Folkpartiet stod bakom denna målsättning eftersom vi anser att en förnyelse av skollagen är nödvändig. Tyvärr når inte skollagskommitténs slutbetänkande de högt uppsatta målen, utan innehåller omfattande brister.

Det statligt-kommunala dubbelkommandot över skolväsendet

Kommunaliseringen av skolväsendet har misslyckats. Avsikten var att makten över skolan som decentraliserades skulle hamna på de lokala skolenheterna, istället har makten stannat i kommunalhusen. Genom kommunaliseringen infördes ett statligt-kommunalt dubbelkommando över skolan, något som lett till otydlighet och frustration för de som är verksamma i skolan.

Enligt folkpartiets uppfattning bör en nationell skolpeng införas. Staten skall ha ansvaret för likvärdigheten i det nationella skolväsendet. Den makt som decentraliserats skall föras ut till skolenheterna. Kommunernas makt över skolan kommer därmed att minska.

Lärarnas professionella roll och läraryrkets status

Läraryrket är landets viktigaste yrke. Lagstiftningen skall tydligt markera lärarens professionella ansvar. Dagens behörighetsregler bör på sikt ersättas av en lärarlegitimation. En legitimation skall, liksom för läkarna, vara en statlig angelägenhet. Den skall utfärdas och kunna dras in av en statlig skolinspektion. En legitimation som däremot utformas som ett fackligt institut riskerar att bli ett skråväsende.

Bibehåll olika yrkesgruppers identitet

Skollagskommittén föreslår att även fritidspedagoger och förskollärare i fortsättningen skall kallas "lärare". Bakom förändringen finns fackliga intressen av att jämna ut upplevda status- och löneskillnader mellan olika yrkesgrupper.

Enligt vår mening behövs det olika kompetenser i skolväsendet. Olika yrkesgrupper har olika professionell kompetens. Dessa professionella olikheter bör därför upprätthållas. Att olika yrkesgrupper benämns med samma yrkestitel skapar oklarheter och otydligheter.

Skolplikt och individualisering

Enligt folkpartiets mening har skollagskommittén enligt vår mening en gammaldags syn på skolplikten. Skolplikten måste i ökad utsträckning utformas så att den gäller till dess att elever uppnått läroplanens kunskapsmål, vilket betyder att den kan variera i tidsutsträckning för olika elever. Liksom i hittillsvarande skollag förelås att en elev som uppnått grundskolans slutmål i årskurs åtta kan få sitt slutbetyg då och hoppa över nian. Enligt vår mening borde även skolplikten kunna förlängas med upp till ett år för elever som t ex gått ett extra år på lågstadiet för att eleven skall vara skolpliktig intill dess att eleven fullföljt årskurs nio. En sådan bestämmelse skulle kunna utformas så att elevens skolplikt varar tills dess att eleven uppfyllt läroplanens kunskapsmål, dock längst i tio år.

Många bestämmelser i skollagen tar fasta på elevers rätt att få stöd och extra hjälp i olika situationer. Dessa regler avser undantagslöst elever med stora svårigheter i skolarbetet. Enligt vår mening bör även skollagen innehålla en bestämmelse om rätt för studiebegåvade och högpresterande elever att få stöd att utvecklas i den takt de klarar av. Vid särskilda profilskolor och profilklasser som vänder sig mot elever med speciella talanger, t ex Adolf Fredriks musikklasser eller matematikklasser för särskilt begåvade elever bör intagningsprov kunna ersätta närhetsprincipen som urvalsinstrument, när antalet sökande elever är fler än antalet platser.

Betyg och skriftlig information

Betygen är en viktig del i elevens arbete för att nå skolans mål. De ger tydlig information till elev och föräldrar om hur långt eleven har nått på väg mot målen. Tillsammans med utvecklingssamtalen är de ett stöd för elevens fortsatta utveckling. Dessutom tvingar de skolorna till utvärdering av hur väl de lyckats stödja eleverna i deras kunskapsutveckling.

I grundskoleförordningen bör det framkomma att betyg ska sättas från årskurs sex och ges i sex steg. Skolorna skall med vårdnadshavarens samtycke dessutom kunna ge skriftlig information redan från årskurs ett om elevens kunskaper och utveckling och om vilka åtgärder som kan vidtas för att stödja eleven. Föräldrar som har gemensam vårdnad, har båda rätt till samma information om elevens skolgång.

Kommittén öppnar upp för att offentliga skolor i vissa fall ska kunna utfärda intyg istället för betyg. Detta är ett felaktigt synsätt. I det offentliga skolväsendet skall råda en skyldighet att sätta betyg.

Att skollagskommittén föreslår ett avskaffande av rätten för föräldrar att begära skriftliga omdömen är ett allvarligt steg bakåt. Skriftliga omdömen bör finnas kvar. Föräldrar har rätt till information om hur det går för eleverna i skolan.

Kommittén föreslår att elever skall kunna överklaga betyg. Det finns en risk att detta leder till att endast sparade skriftliga prov och uppgifter ligger till grund för betygssättningen. Kommittén borde istället ha föreslagit ett i tiden avgränsat försök med möjligheten att överklaga, för att statsmakterna sedan skulle kunna utvärdera effekterna av en sådan förändring.

Föräldrar och vårdnadshavare har en grundläggande skyldighet att engagera sig i och stödja sitt barn. De har också rätt att få information från skolan om elevens situation och resultat. Detta gäller även när en elev missköter sin skolgång. I det föreliggande lagförslaget sägs att en gymnasieelevs vårdnadshavare ska informeras om att eleven har ogiltigt frånvaro från undervisningen innan studiestödet är i fara. Detta är alldeles för vagt. Det måste vara en självklarhet att en elevs vårdnadshavare informeras om att en elev är ogiltigt frånvarande från sina lektioner även i gymnasieskolan långt innan stödet är i fara.

Arbetsro och studiedisciplin

Svensk skola har stora problem med att upprätthålla arbetsro och studiedisciplin. I internationella undersökningar återfinns Sverige ofta bland de sämsta i dessa avseenden. Detta är särskilt allvarligt för de elever som har svårt att hänga med i skolarbetet. Det är framför allt de svagaste eleverna som tjänar mest på att det råder lugn och ro i skolan.

Kommitténs förslag vad avser arbetsro och studiedisciplin är tyvärr ytterligare ett steg på en lång väg att helt undergräva lärarnas auktoritet i skolan. Kommittén föreslår att begreppet "Disciplinära befogenheter" i dagens förordningstext ersätts med begreppet "Arbetsmiljö". Dessutom skall den mest kraftfulla åtgärd en enskild lärare i dag kan vidta, nämligen kvarsittning, utgå.

De disciplinära befogenheterna i skolan måste istället ökas. Kvarsittning bör finnas kvar. Vid 1985 års skollagsreform avskaffades skriftlig varning respektive tillfällig avstängning (upp till max två veckor) som tillåtna åtgärder, dessa bör återinföras.

Det har förelegat oklarheter om en skolhuvudman får flytta en elev från en skolenhet till en annan, mot dennes vilja, av disciplinära skäl. Kommitténs förslag är i princip lika luddigt som dagens lagstiftning på denna punkt. Denna befogenhet är viktig, bl a för kunna splittra en gängbildning eller att kunna skilja mobbare och mobbingoffer.

Förskolans utveckling och terminologi

Förskolan blir nu en del av skolväsendet. Förskolan integreras fullt ut i skollagstiftningen. Detta är bra. Från folkpartiets sida bejakar vi förskolans utveckling i denna riktning.

Kommittén har dock valt att överföra grundskolans terminologi till förskolan. Att kalla ettåringar för "elever", att kalla verksamheten i förskolan för "undervisning" och att förskolechefer skall kallas "rektorer" är enligt vår mening att ändra på invanda begrepp utan att det finns bärande motiv. Dessa förändringar kommer att sakna folklig förankring. Att kalla den verksamhet som bedrivs med ettåringar för "undervisning" är dessutom att vattna ur begreppet. Beskrivningar om "elevinflytande" osv blir ju dessutom fullständigt devalverade till sitt innehåll när samma lagparagraf skall gälla ettåringar och nittonåringar.

Utbildning på entreprenad

Det mesta av offentlig verksamhet får läggas ut på entreprenad utom just skolverksamhet. Enligt vår mening finns inget skäl att förbjuda utbildning på entreprenad.

Fristående skolor

De fristående skolorna bidrar med pedagogisk förnyelse och mångfald inom det svenska skolväsendet. För varje år ökar antalet barn och ungdomar som väljer att gå i en fristående skola. Kommittén föreslår nu att byta begreppet *fristående* till *enskilda* skolor, vilket vi motsätter oss. Eftersom begreppet ”fristående skolor” nu är inarbetat kommer förändringen enbart att leda till missförstånd. Dessutom anser vi att begreppet fristående bättre överensstämmer med internationella motsvarigheter som till exempel engelskans ”independent schools”. En översättning av enskild riskerar istället att bli ”private” vilket kan misstolkas.

Skollagskommitténs arbete syftade till att få till stånd en förenkling och ett förtydligande av skollagen för att anpassa den till målstyrningen av skolan. Detaljreglering inom skolområdet skulle ifrågasättas. De fristående skolornas större friheter skulle i möjligaste mån överföras till det offentliga skolväsendet och regleringar som bara finns inom det offentliga skolväsendet skulle endast överföras till friskolorna om det fanns fog därtill.

Nu när utredningen ligger färdig kan vi konstatera att den inte nått ända fram. Resultatet har blivit fler regleringar snarare än avregleringar. De offentligt drivna skolorna har enbart i begränsad omfattning fått ta del av de fristående skolornas frihet och de fristående skolorna har delvis fått sin hittillsvarande frihet beskuren. Många förändringarna motiveras med vikten av likvärdighet inom utbildningen och i vissa fall är förändringarna befogade som till exempel när det gäller frågan om sekretess. I andra fall kan dock inskränkningen ifrågasättas. Det är därför av stor vikt att de fristående skolornas remissvar tillmäts stor betydelse inför eventuella förändringar i enlighet med kommitténs förslag.

Uppföljning och kvalitetsgranskning

I dag varierar kvaliteten på utbildningen kraftigt mellan olika kommuner och huvudmän. För att säkerställa kvaliteten på utbildningen anser vi att en nationell skolinspektion som uteslutande ansvarar för utvärdering och tillsyn av skolorna bör införas. För att möjliggöra detta bör det i lagtexten 18 kapitlet 1§ inte stå att det är Skolverket som har ansvaret för uppföljning och utvärdering utan ”den myndighet som regeringen utser”.